

מטעמי תורת ז"לים

פרשת תרומה – גלות השכינה הקדושה

התורה אמרה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (תרומה כה, ח) כלומר שהקב"ה מבטיח להשרות את שכנתו בתוך עם ישראל (יאבות דרבי נתן) פרק יא ד"ה י' טרפון אומר בשם ר' טרפון. וכן אמר הקב"ה לשלמה המלך כשבנה את בית המקדש "ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את עמי ישראל" (מלכים א' ה, יג) (עפ"י מלכים א' ה, יג). וכשיצאו עם ישראל לגלות מצרים, גלות בבל, גלות אדום ושאר הגלויות – יצאה עמהם 'השכינה' (יבמדבר רבה' ז, ט) שהיא 'הארת אלוקות טהורה וקדושה' השוכנת בעולם הזה (יחסד לאברהם' לר' אברהם אזולאי וקנו של החיד"א מעין ראשון נהר כג ד"ה תחילה ראוי לדעת).

יש להבין, מדוע השכינה הקדושה יצאה ממקומה בארץ ישראל וגלתה אל אותם המקומות שבהם גלו שאר ישראל בין אומות העולם?

ירידת השכינה למצרים היתה השורש לכל גלויות השכינה

כאשר יוסף ירד למצרים ירדה 'שכינה' עמו (בראשית רבה' פרשה פ, ב, 'זכר דוד' לר' דוד זכות ממודנא מאמר שלישי דף רפג סוף ע"ב ד"ה והשתא הכי) **לפי שהיא היתה אוהבת את יוסף** (זוהר חדש' פרשת חוקת דף סג ע"א ד"ה וישראל אהב). וזה נרמז בפסוק "ויוסף הורד מצרימה" (בראשית לט, א) כי התיבה "מצרימה" היא בגימטריא 'שכינה' (מגלה צפונות' חלק א' למחבר 'שבת מוסרי' פרשת וישב ד"ה גם יובן, 'מגלה עמוקות' מהדורא בתרא פרשת מקץ אופן העשירי ד"ה השיב על ענין שבע). לכן נאמר על יוסף "עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים" (תהלים פא, ו) **שיוסף נקרא בפסוק בשם "היוסף" – עם תוספת האות ה' הרומזת לשכינה הקדושה** (מגלה צפונות' חלק א' למחבר 'שבת מוסרי' פרשת וישב ד"ה גם יובן) **אשר הלכה עם יוסף ולא עזבה אותו שנאמר "ויהי ה' את יוסף"** (בראשית לט, ב) (זוהר פרשת וישב דף קפט ע"א ד"ה תא חזי בכל אתר) **והיתה במצרים בשבילו** (מגלה צפונות' חלק א' פרשת וישב ד"ה גם יובן). **ומטעם זה נאמר בפסוק "ויהי" שהוא לשון צער, כי השכינה ירדה אז לגלות** (מאור ושמי' פרשת וישב ד"ה ובה נבוא). **ובירידה זו החלה השכינה להיות מורגלת לעזוב את מקומה ולגלות בארץ העמים** (מגלה עמוקות' פרשת וישב ד"ה כתבו המקובלים, 'בגדי אהרן' על התורה לר' אהרן הדרשן פרשת ואתחנן דף ד ע"ב טור א).

וכן כשיעקב אבינו היה צריך לרדת למצרים הוא היה יירא מאוד שמה השכינה לא תרד עמו לארץ מצרים הטמאה (מרבח לספר' על הגדה של פסח לר' ידידיה טאה וויל דף יב ע"א על התיבות וירד מצרימה' מהזוהר פרשת ויחי). לכן נאמר על יעקב אבינו "אָרְמִי אֲבָד אֲבִי וַיֵּרַד מִצְרַיִם וַיָּגֵר שָׁם בְּמִתֵּי מַעֲט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל עֲצוּם וָרֵב" (דברים כו, ה) ודרש בעל 'הגדה של פסח' על התיבות "וַיֵּרַד מִצְרַיִם" כי הוא היה "אנוס על פי הדיבור". אמנם הקב"ה השיב ליעקב שלא יירא מכך כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַנְּנִי : וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הֵאֵל אֱלֹקֵי אֲבִיךָ אֵל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיִם כִּי לְגוֹי גָדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם : אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִם וְאֲנֹכִי אֲעֲלֶךָ גַם עִלָּה וַיֹּסֵף יֵשִׁית גָּדוֹל עַל עֵינָיִךְ" (בראשית מו, ב – ד), **כלומר הקב"ה הבטיח שהשכינה תרד עמו למצרים** (מרבח לספר' על הגדה של פסח לר' ידידיה טאה וויל דף יב ע"א על התיבות וירד מצרימה). לכן נכתבו בהגדה התיבות וירד מצרימה' כי 'מצרימה' בגמטריא 'שכינה' – ללמד שהשכינה ירדה עם יעקב ובניו (שמחת הרגל' להחיד"א על התיבות וירד מצרימה' ד"ה ואפשר לרמוז וירד מצרימה).

מצרים היתה מלאה בכשפים כפי שאמרו רבותינו "עשרה קבים כשפים ירדו לעולם, תשעה נטלה מצרים ואחת כל העולם כולו" (גמ' קידושין דף מט ע"ב). לכן חכמת מצרים היתה 'חכמת הכישוף' (כתב פז' על זוהר פרשת ויחי רכג ע"ב ד"ה וביאר מהו) וכל המצריים היו בעלי כשפים (עץ הדעת טוב' למחרון' פרשת בשלח ד"ה תהומות יסיונו) ובפעולות אלו היו **מכחישים את 'פמליא של מעלה'** (גמ' סנהדרין דף סז ע"ב בשם ר' יוחנן). **ועם כל זאת השכינה ירדה למצרים מרוב חביבותה לישראל** (ראה גמ' מגילה דף כט ע"א בשם רשב"י). ובשעה שהשכינה היתה צריכה לגאול את ישראל, מצרים היתה מלאה בעבודה זרה ואף על פי כן היתה שם השכינה כדי להושיעם (תפארת יהונתן' לר' יהונתן אייבשיץ פרשת ויגש ד"ה ויהי ביום דיבר ה' אל משה). **ואמרו רבותינו כי "שעבוד מצרים קשה לפני המקום מכל השעבודים שבעולם"** (ראה 'שמות רבה' ב, ה) **כי שם היה התחלת שיעבוד השכינה בגלות, ומשם הורגלה אחר כך לילך בכל הגלויות העתידיות של ישראל – וכל ההתחלות קשות** (מגלה צפונות' לר' אליהו הכהן מחבר ספר 'שבת מוסרי' פרשת שמות דף י ע"ב ד"ה במדרש ד"ה ומראה משום).

השכינה יצאה אל הגלות יחד עם כל הגולים שבעם ישראל

כאשר יצאו עם ישראל לגלות עם חורבן בית המקדש הראשון, יצאה השכינה אחריהם (זוהר פרשת ויקרא דף כ ע"ב ד"ה הכי תנינן). בתחילה היא יצאה מ'קודש הקודשים' ששם היתה שורה, והלכה וסובבה את כל ארץ ישראל. אחר כך יצאה מארץ ישראל אל המדבר וישבה שם שלושה ימים ועמה כל המלאכים שלה ומחנותיה (זוהר פרשת ויקרא דף כ ע"ב ד"ה אמר רבי חי"א). אמנם השכינה לא עלתה למרומים, כי מיום ששרתה על שנים עשר השבטים הקדושים והלכה עמהם למצרים, שוב לא עלתה למעלה אל מקומה. **ואז כאשר ישראל יצאו לגלות בבל** (יחסד לאברהם' לר' אברהם אזולאי מעין ראשון נהר כג ד"ה וכמו שמצינו אל הנשמות) **השכינה הלכה עמהם לגלות** (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כג ד"ה והנה לא נתרחק) **שנאמר "כה אמר ה' גאלכם קדוש ישראל למענכם שלחתי בבלה"** (ישעיה מג, יז) (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כה ד"ה האמנם דרך דתה). **ואף שהיא ירדה אל הגלות כדי להיות עם ישראל, היא עצמה לא היתה נמצאת בתוך צרת הגלות רק היתה מצטערת עמהם כפי שהיה לה צער על ישראל בהיותם בגלות מצרים** (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כד ד"ה והנה ג' גלויות ד"ה והשני גלות בבל) **שנאמר "בכל צרתם לו צר"** (ישעיה סג, ט) (גמ' תענית דף טז ע"א בשם ריש לקיש) (ובהקדמה לספר 'סימכת חכמים' לר' נפתלי כ"ך דף ט ע"א טור ב' כתב שעל אף שהשכינה יצאה לגלות יחד עם ישראל, הרי שעדיין נשאר ממנה גם בכותל המערבי שבארץ ישראל כי 'השכינה' יכולה להיות בכל מקום ע"כ. וזה כפי שאמרו רבותינו בשמות רבה' ב, ב וילעולם אל השכינה זה מכותל מערבי).

וכשבה נבוכדנצר מלך בבל והגלה את ישראל אל בבל, היו כמה וכמה מישראל שהתייאשו מן הרחמים כי אמרו שעד עתה הם היו על אדמת ארץ טהורה ויהשכינה' שרויה עליהם ואילו עכשו הם נמצאים בגלות בארץ טמאה בעמקי הקליפות ונטבעים בבור תחתיות. והיתה להם חרדה עד שכמעט נָחַדו מן האמת. לכן הוצרך יחזקאל הנביא לבשר להם את דברי נבואתו "וַיְהִי בְּשֻׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרַב־יְעִי בְּחִמְשָׁה לַחֲדָשׁ וַיֵּאָנֵס בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה עַל נְהָר כְּבָר נִפְתְּחוּ הַשְּׁמַיִם וַאֲרָאָה מִרְאֵת אֱלֹקִים" (יחזקאל א, א) ועשה זאת כדי שלא ידאגו ויתייאשו חלילה וחס מן הרחמים ויאמרו "אֵיךָ יעלו תפילותינו?" ו"אֵיךָ יתקשר הבל פה תורתנו?" **אלא הם התבשרו על ידי הנביא כי "נפתחו השמים" והוא רואה 'מראות אלקים', ובה לימדם שכמו שהיתה השכינה בארץ ישראל כן היא יצאה עמהם לחוץ לארץ כי קיבלה עליה לצאת עמהם לגלות, והיא עתה מקבלת את תפילותיהם**

ומצותיהם ומעשיהם הטובים. ואז ישראל ששמעו זאת בטחו בה' והתנחמו (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כה ד"ה והנה ג' גליות ד"ה יועתה יוכל המעיין לשפוט' וכתב שם כי עיקר השכינה נשארה בארץ).

השכינה הקדושה נמצאת עם ישראל בכל גלותם (צורר המור' פרשת האזינו פרק לב על הפסוק 'כי אשא אל שמים ידי') **והיא נעה מעיר לעיר וממדינה למדינה עמהם** (מדרש תלפיות' ענף חנה ד"ה באופן שמדת שמואל) **לכל מקום שהם גולים** (יבעל הטורים' ויקרא כה, כג). **ואפילו אם יהודי אחד בודד עובר בגלות הרי השכינה עמו כפי שנאמר "אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחדך"** (דברים ל, ד) **ומזה משמע כי 'השכינה' עמו לקבצו** (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כה ד"ה האמנם דרך רדתה). **ולא עוד אלא היא מקדימה להשרות שכינתה קודם שהאדם מכניס את נשמתו לאותו מקום בגלות, וזה בכדי שכשתבוא נשמתו היא כבר תמצא שם השראת שכינה, ועל ידי זה יהיה לה אפשרות תקומה** (יערבי נחלי' על התורה פרשת שלח דרוש ב סוף ד"ה כך הענין הוא כי כל עבירה). **ובזמן גלות בבל היתה ממש ניכרת השכינה בבתי כנסיות שלהם** (ראה גמי' מגילה דף כט ע"א בשם אביי). **לכן ר' שמעון בר יוחאי אמר "בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן"** (ראה גמי' מגילה דף כט ע"א). **כלומר בוא לבתי כנסיות שבחוץ לארץ ותראה בעיניך שיש שם השראת שכינה** (יבן יהודעי' על גמי' מגילה דף כט ע"א ד"ה רבי שמעון בן יוחאי). (ובספר 'ראשית חכמה' שער הענוה פרק ו סוף ד"ה 'לכן ראוי לאדם' כתב שלכן ראוי לאדם ללכת ממקום למקום כמו השכינה שגולה ממקום למקום ע"כ דבריו. וזה הטעם שהיו צדיקים שקיבלו עליהם גלות והיו גולים ממקום למקום ואכמ"ל).

השכינה נמצאת בגלות כדי לשמור את ישראל בעולם הזה ולחסות עליהם כאם על הבנים ולהצילם שנאמר **"וְיִאָּרְךָ גַם זֶאת בְּהִיּוֹתֶם בְּאֶרֶץ אֲרִיִּים לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכָלֵתֶם"** (ויקרא כו, מד) (תפארת שלמה' פרשת נצבים ד"ה וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה), **כאשר השכינה נקראת בפסוק הזה בשם "זאת" וכפי שאמר עליה דוד המלך "בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ"** (תהלים כ, א), **והיא חוסה על ישראל בגלות מכל דבר רע** (יאור לשמים' לר' מאיר הלוי מאפטא פרשת נשא על הפסוק 'זאת עבודת משפחת הגרשוני לעבוד ולמשא') **וּמְפַרָּה אֶת עַצְתְּךָ הַאֲוִיבִים בְּגִלוּתְךָ כֹּל עַת וּבְכָל שְׁעָה** (תפארת שלמה' פרשת נצבים ד"ה וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה) **ובזה מתקיים הפסוק "עֲמֹו אֲנֹכִי בְּצָרָה"** (תהלים צא, טו). **וכוח הטומאה הרוצה לשלוט על ישראל בין האומות ולכלותם לא מצליח כי השכינה מצילה את עם ישראל מידי** (מירבה לספר' על הגדה של פסח לר' ידידיה טאיה וויל על תיבות 'והיא שעמדה לאבותינו') **ומונעת מהם לשקוע בין אומות העולם** (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כד ד"ה וזה סוד שהשכינה גולה). **ועל 'השכינה' אומרים בהגדה של פסח "והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם"** (שמחת הרגל' להחיד"א על התיבות 'והיא שעמדה' בשם הארי"י ז"ל, 'הרי בשמים' לר' יצחק בדרשי פרשת בא דף מט ע"א ד"ה נלע"ד שירוב).

השכינה בגלות האחרונה נמצאת בעפר וצערה גדול ונורא מאוד

ובגלות האחרונה בה נמצאים עם ישראל מאז חורבן בית המקדש השני, לא רק שהשכינה נמצאת בצער מחמת צרותיהם של ישראל אלא נוסף לה גם צער עצמי של צרת עצמה מה שלא היה בגלות בבל. והטעם לזה, כי נסתמו לה צינורות השפע מכל וכל (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כד ד"ה והג' הוא גלות הזה, 'טוב הארץ' דף ד' ד"ה וצריך לידע כי ענין) **מה שלא היה בגלות בבל וגם לא בשאר הגלויות שאחריה שבכולם המשיך להיות לה שפע רוחני מידי יום, וכל היותה נמצאת בגלות היה רק על מנת לשמור על ישראל. לכן בגלות האחרונה השכינה נקראת בשם "סִפְתָּ דְיוֹד הַנְּפֻלָּת"** (עמוס ט, יא) **והוא בלשון הווה ולא בלשון עבר, כי היא בכל יום נופלת ומתרחקת מהשפע שהיה מושפע עליה בזמן שהיה בית המקדש בבניינו קודם יציאתה לגלות הארוכה. והשכינה מתקיימת עתה רק מ'ספיחים' ו'ספיחי ספיחים' שנותרו לה מהשפע של אז, וכפי שאמרו רבותינו על גלות זו שאין לך יום ויום שאין קללתו מרובה מחברו** (ראה גמי' סוטה דף מט ע"א בשם רבא) (יחסד לאברהם' מעין ראשון נהר כד ד"ה והנה כל אותן שירוב).

וכך בגלות האחרונה של ישראל השכינה נמצאת בעצמה ב'גלות' מה שלא היה בכל הגלויות שקדמו לה (יברית הלוי' לר' שלמה אלקבץ פרק שלישי דף ג ע"ב טור א, 'אהבת דוד' להחיד"א דרוש טו לשבת הגדול ד"ה ילפי דרכנו' בשם ר' שלמה אלקבץ, 'נפש חיים' לר' חיים פאלאגני אות טב בשם 'אהבת דוד' להחיד"א) **כמו בזמן 'גלות מצרים' ו'גלות בבל' וכן הלאה, שבכולם היא רק היתה נמצאת עם ישראל בגלותם** (יברית הלוי' לר' שלמה אלקבץ פרק שלישי דף ג ע"ב טור א) **לשומרם ולהורותם דרכי ה'. ואילו עתה השכינה סובלת את הגלות** (שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה עוד אפשר לומר) **וכביכול שוכבת בתוך העפר** (יבשורת אליהו' על מגילת רות לר' אליהו הכהן מחבר ספר 'שבת מוסר' פרק ג ד"ה ובדרך רמז, 'יערבי נחלי' פרשת בשלח לר' דוד שלמה מסראקא מחבר 'לבושי שרד' על שו"ע דרוש ב ד"ה וזהו שאומרים בנוסח) **ומבקשת ומייללת בכל לילה להושיע לה. לכן גודל צערה של השכינה כעת הוא לאין שיעור, ובעוונות הרבים היא ירדה בסתר המדרגה וכאילו קשורה באזיקים. ואילו הסטרא אחרא גבר כנגדה עד מאוד בבחינת "וְיִשְׁפָּחָהּ כִּי תִירָשׁ גְּבַרְתָּהּ"** (משלי ל, כג) (תפארת שלמה' לר' שלמה מראמדסק פרשת ראה על הפסוק 'ולא ידבק מידך מאומה מן החרס').

השכינה אדוקה עם ישראל בגלותם האחרונה, אשר כוללת גלות בין כל שבעים האומות ולא רק בתוך אומה אחת כפי שהיה בגלות מצרים ובגלות בבל (מגלה צפונות' על התורה חלק א' פרשת ויצא דף פא ע"א ד"ה ותהר עוד ותלך בן). **ואי אפשר לשער את גודל צערה ובפרט בימי המועדים והרגלים שאז הצער גדול יותר ויותר, עת שהיו בעבר נאספים כל בני ישראל לעלות לרגל ואילו עתה במקום מְקַדְּשָׁה "שׁוֹעֲלִים הִלְכוּ בּוֹ"** (איכה ה, יח). **והוא כמשל לאישה אלמנה שירדה מנכסיה ובכל ימות החול סובלת צער עניות באין כסות ושמלה. ובהגיע המועדים עת שהיתה רגילה להתקטט ב'תכשיטים' כדרך הנגידים, הנה עתה היא בעירום וחוסר כל. אז יגדל כאבה מאוד ונגעה עד הנפש** (תפארת שלמה' לחג השבועות ד"ה שבעה שבועות תספר לך). **ולכן השכינה מורידה דמעות בצערה שנאמר "וְדָמְעָה תִּדְמַע וְתִרְדַּד עֵינָי דְמָעָה"** (ירמיה יג, יז) **ומנהמת בקולה בלילה "אוי לי שהחרבתי את ביתי!"** (תורת חיים' לר' חיים הכהן מחבר 'טור ברקת' על השו"ע בפרשת ויגש דף קט ע"ב טור א). **ומחמת שהשכינה עם ישראל בגלות, אסור לאדם למלא שְׁחוֹק פִּי אפילו בדבר מצוה** (סימכת חכמים' לר' נפתלי כץ על גמי' ברכות פרק חמישי בגמי' דף לא ע"א ד"ה אז ימלא שְׁחוֹק פִּינּוּ).

צריך להשתתף בצער השכינה ולכוון בכל המעשים להרימה מהעפר

כיון שהשכינה נמצאת עם ישראל בגלות הזאת האחרונה והיא בצער גדול, לכן ראוי לכל ירא אלקים להיות דואג על צערה (ימחשוף הלבו' לר' יעקב אבוחצירא פרשת ויגש דף יח ע"א ד"ה אי נמי ויגש אליו יהודה) **בגלות המר והנמהר הזה. וישים האדם על ליבו את צערה יְגֻזָּה ואנחתה, ובפרט בעת שתהיה לאדם איזה שמחה שלא ישכח אז את שכינת עוזנו** (יגניו המלך' לר' יעקב אבוחצירא אות ס ד"ה בראשית). **ותהיה מגמתו בכל עת לבקש מאת ה' על השכינה "עד כמה היא תהיה עוד בצער הגלות!?"** (ימחשוף הלבו' לר' יעקב אבוחצירא פרשת ויגש דף יח ע"א ד"ה אי נמי ויגש אליו יהודה). **ויתעורר בלב מר על גלות השכינה ואריכות הגלות המרה. וישים אל לבו כי בהיות ישראל על אדמתם 'השכינה' היתה שֹׁרֶה בין הכרובים שבמקדש וישראל היו מקבלים הארה בכל יום על היותם קרובים אל השכינה וְהִקְדָּשָׁה, מה שאין כן כעת שישראל מפוזרים בכל פינות קצוות הארץ ומכניעים עצמם בגלות הכנעה גדולה נגד כל אומה ולשון ונעשים מרמס תחת כפות רגליהם. ובית ישראל מוכים ונהרגים ונשחטים ונשרפים על קדושת ה' (יקב הישר' פרק צג ד"ה הכלל כי תדיר צריך האדם).**

וצריך שיהיה בלב כל אחד מישראל רחמנות על צערה של השכינה בגלות (תפארת שלמה' פרשת ראה ד"ה ולא ידבק בידך מאומה) להיות מצר ודואג בליבו תמיד על צער גלות השכינה, ולא ירהב בנפשו לאמר "שלום עליך נפשי אכול ושתה!" כי מה לאדם לאכול ולשתות ולהתענג בדשן נפשו בעוד השכינה כביכול קשורה באזיקים ושמו יתברך מחולל בגוים זה מאות בשנים. **וזה היה החטא בימי מרדכי ואסתר, שישראל באותו הדור השתתפו בסעודתו של אחשוורוש, והתחייבו על כך כליה** (ראה גמי מגילה דף יב ע"א בשם רשב"י) **כי הם שכחו את קולון בית ה' וגלות השכינה שבין הגוים. אך לעומתם מרדכי היה תמיד דואג ומצד ונאנח על הגלות, ולכן עניין הגולה הוזכר דווקא בשמו למרות שכולם היו גולים כמותו כפי שנאמר "איש יהידי ה'ה ב'שוישן ה'בירה ושמו מ'רדכי ב'ן י'איר ב'ן ש'מע'י ב'ן ק'יש א'יש מ'יני: א'ש'ר ה'גלה מ'ירושלים עם ה'גלה א'ש'ר ה'גלה עם י'כניה מ'לך י'הודה א'ש'ר ה'גלה ב'בוכדנצר מ'לך ב'בל"** (אסתר ב, ה – ו) (תפארת שלמה' רמזי פורים על הפסוק 'איש יהידי ה'י בשושן הבירה').

וצריך שכל אחד מבני ישראל יכוון בתורה ובתפילה (תפארת שלמה' לר' שלמה מראמדיסק סוף פרשת פקודי ד"ה יה"ר שתשרה שכינה) **ובכל המצוות והמעשים הטובים** (תפארת שלמה' סוף פרשת ויחי על הפסוק 'ויאמר יוסף אל אחיו') **לתיקון השכינה** (תפארת שלמה' פרשת ראה על הפסוק 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם') **ו"לאוקומי שכינתא מעפרא" שפירושו "להעמיד השכינה מהעפר"** (תפארת שלמה' סוף פרשת פקודי ד"ה יה"ר שתשרה שכינה, תפארת שלמה' סוף פרשת ויחי על הפסוק 'ויאמר יוסף אל אחיו'). **וזה עיקר הפעולות של הצדיקים בעולם הזה** (תפארת שלמה' סוף פרשת פקודי ד"ה יה"ר שתשרה שכינה) **על ידי מעשיהם ותפילותיהם, להקים את השכינה מהעפר** (יאור לשמים' לר' מאיר הלוי רוטנברג מאפסא פרשת ויצא על הפסוק 'ותאמר אל אביה אל יחר בעיני אדוני). **ונכון גם לכל אדם לעורר בעצמו רחמנות והשתוקקות על התרוממות השכינה והקמתה מהעפר** (יאור לשמים' פרשת כי תבוא על הפסוק 'וכתבת על האבנים'), **וידמה לעצמו שהשכינה היא כמו אב הנמצא בבית הסוהר ובא בנו לבשר לו איזה דבר חידוש בלימוד. הלא אינולת בפניו יענה, שהרי אביו יאמר לו "מה עשית למעני להוציאני מבית הסוהר הזה!"** (תפארת שלמה' פרשת ראה על הפסוק 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם').

וכן היה דוד המלך כל ימיו מחכה ומצפה על כבודו של ה' יתברך וישועתו מתי ימלך בכבוד, כי לא היה יכול לסבול עוד את צער גלות השכינה בעולם הזה. וזה מה שאמר "ש'ב'רתי ל'ישועתך ה' ומצ'ותיך ע'שיתי" (תהלים קיט, קסו) **וכוונתו כי כל המצוות שעשה הם רק עבור ישועת ה' 'לאוקומי שכינתא מעפרא' להעלות ולתקן השכינה** (תפארת שלמה' לראש השנה ד"ה מי כמוך אב הרחמן זכר יצוריו) **שזהו עיקר עבודת ישראל** (תפארת שלמה' לחנוכה ד"ה אכן הנה מבואר בזה"ב ובהפ"ק) **לכן כל מי שיראת אלקים נוגעת בליבו יכוון בתפילתו במקומות השייכים לגאולת ישראל שיגאלם מידי אומות העולם למען שכינת כבודו** (יקב הישר' פרק צג ד"ה הכלל כי תדיר צריך האדם). **ויש קבלה אמיתית שכל מי שבליבו יש צער תדיר על גלות השכינה זוכה לכתרה של תורה** (יקב הישר' פרק צג סוף ד"ה 'הכלל כי תדיר צריך' והעיד שכך קבלה בידו, ספר 'זכירה' לר' זכריה סימנר דף מז ע"ב על ענין עולם הזה ד"ה סגולה מי שלבו תמיד), **ובלבד שיכוון ליבו לשמים ולא להתפאר חס ושלוש** (ספר 'זכירה' לר' זכריה סימנר דף מז ע"ב על ענין עולם הזה ד"ה סגולה מי שלבו תמיד) (וראה 'יקב הישר' סוף פרק צג מעשה עם ר' אברהם הלוי מתלמידי האר"י ז"ל שחיבר ספר יתיקוני שבת') והיה מיצר הרבה על גלות השכינה וזכה לראותה והאריך ימים עי"ש).

יבקש האדם בכל תפילותיו על גלות השכינה ואז יתקבלו משאלות ליבו

כאשר אדם מכוון בתפילתו ובמצוותיו אל השכינה (תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה ותא חזי אם בר נש) **כדי להעלותה** (כסא מלך' לר' שלום בוזגלו על תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה אם שכינתא סליקא) **ועל ידי כן יש עליה לשכינה, אז מיד ה' עונה לו ופותח לו בעצמו את השער במרומים מרוב חביבות ואהבה שיש לו לשכינה הקדושה כמו חתן לקראת כלה, ותפילתו לא צריכה להמתין לאיזה ממונה בעליונים שיפתח לה. אך אם השכינה אינה עולה בתפילתו של האדם** (תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה ותא חזי אם בר נש) **כי לא התכוון להעלות את השכינה בתפילתו** (תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה ותא חזי אם בר נש) **אלא רק התכוון לדברים גשמיים לצורך עצמו** (באר לחי רואי' על תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה ואם שכינתא לא סליקת) **אז אין הקב"ה פותח לו את ההיכל וגם לא שליח ואפילו אם הוא צדיק חכם ונביא, אלא רק נותנים לו את משאלות ליבו מבחנן על ידי ממונה מן השמים** (תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה ותא חזי אם בר נש) **בנתינה שאינה בדרך אהבה** (באר לחי רואי' על תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה ואם שכינתא לא סליקת).

ובפסוק "ב'כ'ל ה'מקום א'ש'ר א'זכיר א'ת ש'מי א'בוא א'ליך ו'ב'ר'כתיך" (שמות כ, כא) **תרגם אונקלוס "ב'כ'ל א'תרא ד'י א'ש'ר י'ת ש'כנתי ל'תמן א'ש'לח ב'ר'כתי ל'ך ו'א'ב'ר'כנך" שפירושו "כל מקום שאני משרה שכינתי, לשם אשלח ברכתי לך ואברכך" וכוונתו לומר שאם האדם מכוון לתיקון השכינה להעלותה על ידי קיום מצוותיו, אז הקב"ה יורד אליו לברכו בשבילה** (תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה והכי כן קראו) **מרוב חביבותו לשכינה הקדושה שהוא יתברך שמו מחזיק טובה למי שמתקנה** (באר לחי רואי' על תיקוני הוזהר' לר' צבי הירש שפירא ממונקטש תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה קוב"ה נחית עליה בגינה). **ועל זה גם נאמר "כ'ה א'מר ה' א'ל י'תה'לל ח'כם ב'ח'כמתו ו'אל י'תה'לל ה'גבור ב'גבורתו אל י'תה'לל ע'שיר ב'ע'שירו: כ'י א'ם ב'זאת י'תה'לל ה'מ'תה'לל ה'ש'פ'ל ו'נ'ד'ע א'ותי" (ירמיה ט, כב – כג), "כ'י א'ם ב'זאת" – הכוונה לשכינה הנקראת 'זאת', ללמד שההילול הגדול שייך למי שמעלה אותה** (תיקוני הוזהר' תיקון יח דף לג ע"ב ד"ה והכי כד בר נש).

וזו הדרך הישרה בתפילה להיות כל מגמתו רק על מה שנוגע לכבוד הבורא ברוך הוא על צער גלות השכינה (תפארת שלמה' לראש השנה ד"ה אתם נצבים היום כולכם) **כך שכל מחשבותיו לא יהיו עליו ועל צרכיו האישיים אלא רק על השכינה** (אזהרת הקודש' והם תיקוני כרת לחד מקמאי אות ב' והביאו בספר 'שבט מוסר'). **ואף בתפילות ראש השנה צריך שהאדם לא ישגיח עבור עצמו כלל רק עבור גלות השכינה, וכשיעשה כך אז ממילא יתבטלו ממנו כל המקטרגים והמשטינים אשר עליו וישמע קול תפילתו למלא משאלות ליבו** (תפארת שלמה' לראש השנה ד"ה אתם נצבים היום כולכם). **וכן בפסוק "ו'ה'ב'יאו'תים א'ל ה'ר ק'דש'י ו'ש'מ'חתיים ב'ג'ית ת'פ'לת'י" (ישעיה נב, ז) נאמר "ב'ג'ית ת'פ'לת'י" ולא 'בבית תפילתם' – כדי ללמדם שלא יתפללו במה שנוגע להם בצער הגלות אלא רק במה שנוגע לכבוד הבורא על צער גלות השכינה הקדושה** (תפארת שלמה' לשבעות ד"ה שבעה שבועות תספר לך). **לכן יש נוהגים לומר לפני התפילה 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושב'ינתה' כדי לשים מגמת נפשו אל השכינה** (אזהרת הקודש' לחד מקמאי אות ב' בשם ספר 'ריאשית חכמה').

ואם כל יפעו וכל חפצו של האדם הוא להתפלל עבור גלות השכינה (תפארת שלמה' לשבעות ד"ה שבעה שבועות תספר לך) **אזי אפילו אם לא ישגיח להתפלל על ענייניו, הרי ממילא יבוא לו הכל** (יאור לשמים' פרשת כי תבוא על הפסוק 'וכתבת על האבנים') **שצרכיו הם בכלל הברכה** (אזהרת הקודש' לחד מקמאי אות ב' והביאו שבט מוסר' בשם 'ראשית חכמה'). **ורבותינו שידעו כי צריך להתפלל על השכינה תיקנו בסדר הברכות של תפילת העמידה להתפלל תחילה על חזרת השכינה לירושלים "ותשכון בתוך ר'ושלים ע'יך פ'אש'ר ד'ב'ר'ת" (נוסח ספרדי) או בנוסח "ו'ל'ירו'שלים ע'יך ב'ר'חמים ת'שוב ו'ת'ש'כן ב'תו'כ'ה פ'אש'ר ד'ב'ר'ת" (נוסח אשכנז) ואחר כך הוסיפו בקשה על משיח ה' "א'ת צ'מח ד'וד ע'בדך מ'הרה תצ'מית, ו'קרנו תרום ב'ישועתך" ורק לבסוף על צרכיו של האדם "ש'מע קולנו ה' אלקינו". **ואם האדם ישנה את הסדר אז אין דרך התפילה להתקבל למעלה כי אין לה מבוא לפני ה' יתברך** (תפארת שלמה' לחנוכה ד"ה אכן הנה מבואר). **ולזה אמרו רבותינו "לעולם יסדר אדם שפ'חו של הקב"ה ואחר כך יתפלל"** (ראה גמי ברכות דף לב ע"א) **על שאר צרכיו, כאשר "שפ'חו של הקב"ה" הכוונה על מקום המקדש וצער גלות השכינה** (תפארת שלמה' פרשת ראה על הפסוק 'כי אם אל המקום אשר יבחר ה').**

וגם כאשר האדם נמצא בצער ודוחק מחמת איזה צרה שבאה לו, צריך לדעת כי צערו נוגע לשכינה (ראה גמי' חגיגה דף טו ע"ב בשם ר' מאיר). **לכן כאשר הוא רוצה לבקש ישועה ורווחה צריך לשים אל ליבו לבקש בעיקר על צער השכינה אשר עמו וכביכול להושיע לה, ועל ידי כן תבוא לאדם הישועה בצרתו כפי שנאמר "לה' היְשׁוּעָה עַל עַמְךָ בְּרִכְתְּךָ סְלָחָה"** (תהלים ג, ט), שאם "לה' היְשׁוּעָה" אז "עַל עַמְךָ בְּרִכְתְּךָ". וכן אמרו רבותינו "כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו" (ראה גמי' ברכות דף סג ע"א בשם ר' אלעזר הקפא), כלומר "כל המשתף שם שמים" שיתגדל במהרה, אזי "כופלין לו פרנסתו" כי על ידי כן באה אליו הברכה בכפליים מצד השכינה שהיא מקור הברכה (תפארת שלמה' פרשת בשלח על הפסוק ויאימר משה אל בני ישראל ערב וידעתם). **ואף אם ישראל חלילה נמצאים בגלותם בצרות גדולות מאוד, אך מניחים צרותיהם ומבקשים על צער השכינה לפדותה מן הגלות – הרי בשביל זה לא ימאסם ה'** (מחשוף הלבן לר' יעקב אבוחצירא פרשת בחוקותי ד"ה אפשר לרמוז ע"פ). ורמז לזה בפסוק "שִׁפְחָה הֲיִהְיֶה לְפָנָיו" (שמות כח, לב), שהתיבה "שִׁפְחָה" גמטריא 'שכינה' לרמוז כי תמיד יהיה ב'פיו' להתפלל על צער גלות השכינה שתיוושע במהרה (תפארת שלמה' פרשת תצוה על הפסוק שפח יהיה לפניו. וביאר ח"קראט"י על התורה בראשית דף יג ע"ב ד"ה יספר הזוהר על אלה אני בוכיה' את התיבות **אני והוא** הושיעני' שמבקשים כי יושיע **אנתו** ואת **שמנו** עמנו עיי"ש).

כשתצא השכינה מהגלות חזרה לארצה ייצאו בזכותה גם עם ישראל

השכינה שנמצאת עם ישראל בגלותם היא תקוותם, משום שמי שעתידי להוציאה מן הגלות הארוכה הזאת הוא יוציא גם את ישראל (יידו בכלי למחבר 'שבת מוסרי' סימן ע' ד"ה מדרש שיר השירים, עפ"י יפתח עיניים' להחיד"א על מסכת מכות פרק ג דף כד ע"ב ד"ה ור' עקיבא). ועל כך נאמר "יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל ה' כִּי עַם ה' הִסְסָד וְהִרְבָּה עִמּוֹ פְדוּת: הוּא יַפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו" (תהלים קל, ז-ח), "יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל ה'" – שהוא יוציא מרשת רגלינו, משום שבהוציאנו גם "עם ה' הִסְסָד" כלומר שגם השכינה יוצאת מהגלות, וזוה מרבה "עִמּוֹ פְדוּת" עם השכינה יותר ממה שמרבה איתנו. ואם כן בהכרח ש"יַפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו" כדי שיהיו ראויים להיגאל ולצאת מהגלות (מדרש אליהו לר' אליהו הכהן מחבר ספר 'שבת מוסרי' דרוש ב דף יא ע"ב טור א ד"ה יחל ישראל אל ה'). וכאשר דוד המלך ראה את אורך הגלות העתידית הוא אמר ברוח הקודש "לא לנו ה' לא לנו כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתְךָ" (תהלים קטו, א), **כי היה תָּמִיד תְּמִיחָה גְדוּלָה "איך עשה זאת אלקים, הרי השכינה בגולה עם ישראל וצורה גדולה יותר מצערם של ישראל, אם כן היה לו יתברך שמו לקצר את הגלות ולא להאריכה!?"** לכן ביקש על העתיד "לא לנו ה' לא לנו כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד" כלומר אנחנו עצמנו יכולים להיות חייבים אך מכל מקום "לְשִׁמְךָ" שהיא השכינה הנמצאת בצער יותר מצערנו יתן "כְּבוֹד" ותגאלנו (מחשוף הלבן' על התורה לר' יעקב אבוחצירא פרשת ויגש דף יח ע"א ד"ה אי נמי ויגש אליו יהודה).

אין לישראל פה מצד עצמם לומר להקב"ה "פדנו מן הגלות הזאת!" אבל יש להם להישען על שכנת עוז הנמצאת עמם בגלות, וצורה גדולה יותר מצערם. ובשביל כבודה אומרים בסליחות 'עשה למען שכנתך' (מחשוף הלבן לר' יעקב אבוחצירא פרשת ויגש דף יח ע"א ד"ה אי נמי ויגש אליו יהודה). וכן אומרים בתפילה "וַיִּצְרְפוּנוּ לֹא יָדַע מָה נַעֲשֶׂה כִּי עָלְךָ עֵינֵינוּ" (מתוך הסליחות לשני וחמישי) כלומר שכל מגמות תפילתנו היא "עֵלְךָ" על גלות שכנתך הקדושה בעת שאנחנו בגלות. ו"עֵינֵינוּ" לך תלויות עד שתחננו ותוציא את השכינה מגלותה על ידי שתפדה אותנו (ותולדות יצחק לר' יצחק מנעשיכין פרשת שופטים ד"ה ולזה אנו אומרים). **וכן נאמר "הִרְבָּה עִמּוֹ פְדוּת"** (תהלים קל, ז) **והכוונה ש"עמו" כלומר עם השכינה דווקא יהיה "פדות" לישראל** (יעניי העדה' למחבר 'שבת מוסרי' פרשת וארא דף פח ע"א ד"ה פדות). ולכן כאשר יעקב אבינו ביקש לָגֹלוֹת לבניו השבטים הקדושים את הקץ שהיא הגאולה העתידה מיד הסתלקה ממנו 'השכינה', כדי ללמד שעבור הגאולה צריך להצטער בצער השכינה (עפ"י 'מגלה עמוקות' על התורה פרשת ויחי דף סב ד"ה בוהר פי' ויקהל).

ועתיד הקב"ה לראות את צערה של השכינה (מחשוף הלבן לר' יעקב אבוחצירא פרשת ויגש דף יח ע"א ד"ה אי נמי ויגש אליו יהודה) ולהשיבה אל מקומה שנאמר "וְשָׁב ה' אֶלְקֵיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצָךְ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיךָ ה' אֶלְקֵיךָ שְׁבוּתְךָ" ולא 'והשיב' – כי הכוונה לשכינה עצמה שתשוב מהגלות (שליה הקדוש' בחלק 'תורה שבכתב' פרשת תרומה אות ה' ד"ה ועתה יש לנו להודיעך, ארץ החיים' על התהלים לר' אברהם חיים הכהן מומרו יג, ה בסופו, גבול בנימין' על התורה לר' בנימין הכהן חלק א דרוש נב דף קא ע"ב טור ב) **כלומר שעתידי ה' להשיב את השכינה שהיא נמצאת בגולה עִמּוֹ ושבוייה בעבורנו. ואז בסיבתה "וְרַחֲמֶךָ" שירחם על ישראל ויתקיים בהם "וְשָׁב וְקִבְּצָךְ מִכָּל הָעַמִּים"** (בית מועד לר' מנחם רבא דרוש רביעי לתשובה פרק עשרים ותשעה דף מז ע"ב ד"ה עם העקר בדינו). וכך בעבור השכינה שהיתה עם ישראל בגלות עתיד הקב"ה להצמיח קרן ישועה ויגאלו ישראל עִמָּה (נפש חיים לר' חיים פאלאג'י אות מח ערך גלות) וזה על אף שהם אינם יהיו ראויים להיגאל מצד עצמם (מחשוף הלבן לר' יעקב אבוחצירא פרשת ויגש דף יח ע"א ד"ה אי נמי ויגש אליו יהודה).

על יציאת השכינה לעתיד לבוא מן הגלות נאמר "מי זה בא מאדום חמוץ בָּגָדִים מִבְּצָרָה זֶה הַדּוֹר בְּלָבוּשׁוֹ צֹעָה בָּרֵב כַּחוֹ אֲנִי מִדְּבַר בְּצִדְקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ: מְדוּעַ אֲדָם לְלָבוּשׁוֹ וּבְגָדֶיךָ פְּדָרְךָ בָּגַת: פֹּרָה דְרָכְתִּי לְבָדִי וּמַעֲמִים אֵין אִישׁ אֶתִּי וְאֲדָרְכֶם בְּאַפִּי וְאֲרַמְסֶם בְּחַמְתִּי וְזֶה נֶחֱסָם עַל בְּגָדֵי וְכָל מְלַבְּוֹשֵׁי אֲגָאֲלָתִי: כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וְשָׁנַת גְּאוּלֵי בָּאָה" (ישעיה סג, א-ד). **"מי זה בא מאדום" – היא השכינה שהיתה בגלות אדום' יחד עם ישראל וְשָׁבָה בְּזִמְנָה גְּאוּלֵה. שאז היא 'תלבש' בגדים אדומים "אֲדָם לְלָבוּשׁוֹ" מדמם של ישראל ששפכו האומות כדי לקיים בגוים "כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וְשָׁנַת גְּאוּלֵי בָּאָה"** (גבול בנימין לר' בנימין הכהן חלק ב' דרוש כז דף קעה ע"א ד"ה ונתזור לענין הנו') **ותנקום גם באויבי ה' שהם הס' והכת שלו** (יידו בכלי לר' אליהו הכהן מחבר ספר 'שבת מוסרי' סימן תתקנ"ב). **וכשתקום 'סוכת דוד' שהיא השכינה** (חומת אנך' להחיד"א על התהלים מומרו יג ד"ה עד אנה ה') **אשר יצאה מן הגלות, יתקיים "אֲזַ יִמְלָא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה"** (תהלים ככו, ב) (סימכת חכמים לר' נפתלי כץ על גמי' ברכות פרק חמישי בגמי' דף לא ע"א ד"ה אז ימלא שחוק פיננו). וזוה יהיה **ישועה** לשכינה **וישועה** לעם ישראל כפי שאמר דוד המלך בלשון רבים "מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשְׁעוֹת יִשְׂרָאֵל" (תהלים נג, ז) (שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה עוד לפי מה שאמר) במהרה בימינו, אמן.

<p>העלון מופץ לעילוי נשמת יוכבד חיה שרה בת ר' אברהם מאיר ז"ל למשפחת ברי-חיים ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת אליזה בן גינטי ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת סול בת מוחא (שחנה) ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת רחל בת גרשון ושרה אשת דוד בן ישי-הנדל מריס ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת נחלת הכהן בן יונה הכהן ז"ל אלכסנדר בן יהודה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>העלון מופץ לעילוי נשמת מוריה בת רחל וולנדה הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת דוד דור בן פיניה הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת הפנת העלון גם לרמזים של השליטה והחלטה של עליה בת אסתר ז"ל שירה אושרת בת מנחם הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת יעל בת שירה אושרת ז"ל אליהו ויונתן בני שירה אושרת ז"ל יוסף יצחק בן עליה ז"ל חיים בן אסתר ז"ל</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת דוד בן בת-שבע ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>העלון מופץ לעילוי נשמת רומי בת טליה הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת נויה בת טליה הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של ציונה ויושנה בת חנה כמון הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של לימית של אבישולם בן רות הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של יפעת לאה בת שמחה הי"ד</p>
<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של שירה בת אלנא הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של שירה בת אלנא הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של שירה בת אלנא הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של שירה בת אלנא הי"ד</p>	<p>העלון מופץ לעילוי נשמת העלון גם לרמזים של שירה בת אלנא הי"ד</p>